

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Ženitvovanska.*

Pozdravljena bodita nam,
Ki zvezal vaju Bog je sam:
Nevesta ljuba, ženin ti,
Naj Bog se vaju veseli.

Naj starši, bratje in sestre
Se z vama v Bogu vesele;
Na svatbi vse naj bo tako,
Da Jezus sam pri vama bo.

Hodita z Bogom srečen pot,
Naj angelj z vama bo povsod;
Zročujta se mu vsaki čas,
In spomnita se svatov nas.

Tako kot cerkev nas uči,
Naj vse pri hiši se godi:
Saj srečen je zakonski stan,
Le če po vesti je držan.

Gospod pa vama mnogo let
Do konca daj sveto živeti;
Družino vladajta lepo,
Da ž njo vred prideta v nebo.

* Pričujočo pesem je našel med spisi 20. junija 1881. v Zalem Logu nad Železniki umrlega župnika Antona Pintarja upravitelj njegove poslednje volje, g. Jos. Levičnik, učitelj v Železnikih. Ali izvira pesem iz pesarskega imenovanega, ni znano. Toliko pa se ve, da je rad tudi pesnikoval od časa do časa. Ker je predpustni čas čas ženitnin in nam najbolj manjka ženitvovanskih pesmic, poslal nam je zgoraj imenovani g. upravitelj pričujoče v povoljno uporabo. Morebiti bo komu dobrodošlica. Postreči zamore tudi s primernim napevom, ako bi ga kedo želel. **Vredništvo.**

Pobožno, dragi, drugi vsi,
Živimo svoje žive dni,
Da bode Jezus nas vesel
Enkrat med rajske svate vzeli.

Na Petdesetnico — „quiquagesima“ imenovano.*

Neki slepec je sedel ob poti
In je upil rekoč: Jezus, sin Davidov,
usmili se me. (Luk. 18.)

Le enkrat bi videl,
Kje solnce visi?
Le enkrat bi videl
Kak' zvezde blišče;
Kak' z luno svetovi
Krog solca hite?
Le enkrat bi videl
Poštene oči,
Iz katerih se sveti,
Kar jezik taji! —

tako toži slepec v narodni pesmi, želeč si — srčno želeč ljubega vida. Rad bi revež občudoval krasoto stvarjenega sveta in pravilno bi rad sodil tega svojega bližnjika obraz, ki vanj gledajočemu onega ni v stanu prikriti, kar lažnjivega jezik govori.

Dragi! Luč našega života je oko! Kakor neprižgana svetilka, torej neraben se nam vsaj zdi človek, ki ne vidi; kakor mrtva stvar je slepec sredi božjega pisanega stvarjenja.

* Pričujoče govori bolj do šolske mladine. Samoumevno je, da je učeča se mladina važna — najvažnejši del človeške družbe.

Zato je s cela naraven vzklík revežaslepca, sedečega ob poti v Jeriho — ko začuje, da mimo pride čudodelnik-Gospod; s cela umljiv je njegov klic do pomočnika vsem betežnikom, našega Izveličarja: „Jezus, sin Davidov, usmili se me.“ (Luk. 18, 38.) Če le hoče, tako meni revež ob poti, če le hoče, podeli mi ta božji vsedobrotnik pogleda nad vse drago luč.

Porabimo, dragi, to današnjo evangelijsko dogodbo, da premislimo o vidu — in to prav posebno še glede na ono šolsko mladino, ki bi jej bil neomogočen vsak šolski pouk brez tega najdragocenejšega božjega daru. Iz sole pogledjmo še vum v življenje.

Vsakedo, ki stopi v šole, potrebuje zdravih oči. — Koliko se mora tanko gledati, preden se je mogoče naučiti branja, pisanja, šivanja, vezenja.

Če hoče po šolah naprej, kako krepkega pogleda je treba, preden se tu izобрази v toliko, da more n. pr. opravljati službo ljuške učiteljice in ljuškega učenika.

Koliko tiskov in pisem in risarij mora imeti pred seboj, preden se v srednjih in v visokih šolah tako vsposobi, da kakor duhovnik, zdravnik, pravdoznanec ali učitelj najviših sol v naših slovenskih deželah s pridom mora nastopiti in izvrševati svoj važni poklic.

Toliko napora učinja to učenje, da le malokateri začinja izvrševati svoj življenjski poklic s tistim nepokvarjenim vidom, s kojim je bil vstopil v šolo takrat, ko se je v njej bil erk jel učiti.

A nikjer, v nobenih šolah in v nobenem poznejših poklicov pa ni toliko in takega vida potreba, nego v onih obrtnih šolah, kjer se dekleta uče ročnih del: šivati, risati in veziti in dečki poleg risanja umetnega mizarjenja, podobarstva, kiparstva. Kako bi namreč brez ostrih oči tu mogoče bilo natančno šivanje in raznostroko umetno vezenje? Kako brez trdnega pogleda mogoče izgotavljanje raznih natančnih rezbarin, raznih podob?

Slikar n. pr. je v stanu stvariti svojih umotvorov brez s cela popolnih nekaterih telesnih udov. V mestu Ljubljani in drugod

po Kranjskem imamo sosebnost v cerkvah veliko podob, ki jih je pred kakim poldrugim stoletjem izvajal v naši deželi domačin postali Valent Mencinger (Metzinger). A prsti na desni roki so bili temu slikarju-umetniku popolnoma otrpneli. Skozi te mrtve prste vtaknjen čopič mu je morala voditi njega večja desnica. In koliko je vender le storil s to pokvarjeno roko — toliko, da mu stoletja še ne izgrinejo v naših cerkvah slaveči ga spomeniki. — Da, pred kratkim je bilo brati o slikarju, ki je z ustni držal svoj čopič, ker mu je nedostajalo rok. In o drugem, te dni umrlem, da je slikal nogo — ob pomanjkanju rok. — To vse, dragi, je mogoče: saj je duša umotvornik; le z dušnimi močmi stvari slikar-umetnik svojih velikih del. A nemogoče bi mu bilo vender le vse to, če bi ne žarela sredi v človeškem obrazu plamteča luč naših oči; ona luč, ki bolj sveti nego najdragocenejši demant; ona luč, ki bolj topi, nego moč najhujšega ognja zemskih ognjemetnih gora.

Toliko je torej včinja neizkaljeni človeški vid.

A onim, ki se vkvarjajo le samo s peresom ne s čopičem — tem pa tudi s cela oslepelim vender le — akopram izjemoma — ni nemogoče vspešno naprej delovati z dušnimi svojimi premočmi. — Tako je n. pr. pred nekaj časom v visoki starosti na Dunaju umrl doktor Ivan Emanuel Veith mnogo let čisto slep spisal le pomočjo roko mu vodečega črtalnika, ki ga je premikal sem ter tje po papirju, še veliko učenih knjig. V zasebni nadaljevalni pouk pa si je imel najete čitalce in čitalke, ki so mu brali in brale knjige v nemškem, latinskem, grškem, hebrejskem in v še drugih jezikih. Imenovanec Veith je bil poprej deželni živinozdravnik na Češkem; po veri žid. Postal je katolik; na to duhovnik in kakor tak pridigar v velikih sveetiških sv. Vida v Pragi in pri sv. Štefanu na Dunaju. Bil je v Avstriji največi bogoslovski učenjak zadnjih desetletij. Ne vem vam — kar vas je strogo izobraženih med poslušalci — nasvetovati duhovitejšega berila, nego katerosibodi Veithovo delo. V popolnitev vašega verskega naobraženja in v vteho vam bode prav vsako, ko bi je v kaki dalji

prazniški dobi, kadar vam je več časa — o Božiču, o Veliki noči — vzeli v roko.

Toliko stvari še slepec na tem polju — a koliko bi brezdvombeno še več, ko bi mu bila svetila poleg dušne luči še mila luč telesnega vida.

* * *

Vam vsem — sosebno še sredstvom svojih telesnih oči delujočim — ostane prav živo v spominju današnji evangeljski slepec ob poti v Jeriho. Iz duše vam ne izgine njegov upapolni klic: „Jezus, sin Davidov, usmili se me.“ — Nevpešanega telesnega vida Boga proseč ste in boste sklenili in sklenile očuvati si razum telesnega vida še oni više stoječi vid, ki ga zovemo dušni neprecenljivi vid — posvečujo milost božjo. Amen.

Šest nadlog ali gorjá sedanje dobe.

1. Nejevera.

Šest nadlog tlači sedanji rod, in te so: nevera, sovraštvo do cerkve, nebržižnost do avtoritete, nasladnost, sebičnost ali lakomnost in pohlep po časti.

Danes o neveri. O vzrokih brezverstva ali nevere je pisala „Zg. Danica“ 1. 1901, v št. 41, str. 325, ter navajala sledeče štiri: 1. Nevednost o veri in njenih resnicah; 2. napoluizobraženost; 3. napuh, ki izvira od bogastva ali iz dozdevne učenosti in 4. pohotno življenje. Mnogo jih je, ki se zovejo kristijani, a se ne more niti iz njihovega govorjenja niti iz del, niti iz spisov povzeti kakega znaka krščanstva. Klub dolgoletnemu občevanju s takimi ljudmi človek ni na jasnem, se li oni smatrajo za živali ali za ljudi, dasi so po obleki in umanjem vedenju videti olikani in misleči. Glavni vzrok je pač nevednost o verskih rečeh. Viri tej nevednosti so pa pomanjkljivi pouk, opuščanje vsakoršnega duhovskega berila po dovršenih šolah, brezbožne družbe, slabi izgledi predpostavljenih, deloma tudi njihov poklic in zanemarjanje vsakoršne verske vaje, n. pr. sv. maše in ve-

likonočne izpovedi. Veliko škoduje strastno in neuravno življenje in časopisje. Tako nekateri zaidejo tako daleč, da si v čast štejejo in še nekim ponosom priznavajo, da so zapravljivei, pijanci, polajajci, brezvestni zastopniki ljudstva, povrh-vradniki, slabi deljavljani, nezvesti zakonski, prešeštniki, kvarljivei in zapeljivei mladine, goljufi. Ne morejo pa reči, da so katoličani, da se vedežujejo božje službe po dolžnosti in da hoté svoje hiševanje vrediti po kerščansko. Ti imajo pač ime kristjana, a se svojim govorjenjem, z deli in vedenjem kažejo na nižji stopinji, nego so pagani. Tako se čisto žal dogaja pri vradnikih, odvjetnikih in zdravnikih, tudi pri trgovecih in vojakihi. Kedo pomaga do vere takim, ki niti ne poslušajo božje besede niti si sami ne omislijo kake kerščanske poučne ali nabožne knjige? Pač tako, da se jim da v roke kaka kerščanska knjiga, ki prej ali slej obrodi dobrega sadu.

V tem pogledu je zanimiva izjava Don Bosca, ki je priporočal svojim duhovnikom dobre knjige kakor najboljše pomočnice pri misijonskem delovanju. Slove takole: Širite, kjerkoli le morete, dobre knjige med svojimi znanci in prijatelji. Dobra knjiga pride tudi v hišo, kamor duhovnik nima pristopa ter jo tudi slabi ljudje sprejmejo za spominj ali darilo. Bukve ne zarude, ko se predstavljajo in se ne vznemirjajo, ako se jih zanemarja. Ako je pa bereš, potem mirno uče resnice. Prezirane ne tožijo, zapuste pa neizbrisen spominj v tem, ki kaže hrepenenje po resnici in so pripravljene jo učiti. Darovana dobra knjiga leži zaprašena na kaki mizi, nobeden se ne meni zanjo. Pride pa samotna ura ali ura žalosti. Potem ta zvesti prijatelj otrese prah, odpre svoje liste in pojavljajo se ista izpreobrnjenja kakor pri sv. Avguštinu ali pri sv. Ignacijju.

Koliko duš je bilo že po dobrih knjigah rešenih, koliko je zla obvarovanih, koliko je v dobrem potrjenih! Ako kedo dobro knjigo podari ter s tem obudi le eno dobro misel, pridobil si je veliko zasluženje pred Bogom. A koliko več se dosega. Če tudi dobre knjige v družini ne bere oni, ki mu je namenjena, bero jo pa sin ali hči, prijatelji in sosesije

Tako kroži knjiga po vsi deželi, in le Bogu je znano, koliko dobrega je storila in dovršila."

To so zlate besede moža po božji volji. Ako imovitemu človeku, pa bolj rahle vere, svetuješ najboljo knjigo, zastonj mu prigo-varjaš, vsaj je ne kupi. Ako mu je pa podariš, izvestno jo bere poprej ali pozneje. Sila veliko tiskovin preplavlja svet. Žal, da je velika večina slabih. Nadarjeni ljudje zle volje je pišejo, občinstvo slastno požira njihov strup, ki se laska strastem. Slabo berilo je postalo mnogim slojem ljudstva piča lik žganja. A je hujše nego žganje. Žganje opoja telo, knjiga pa dušo. S trdo zasluženim denarjem plačujejo zmočeni in poblaznjeni ljudje opiat, ki naj njihovo vest tolaži in zatoli.

Jasni pač, da vsaka kmetijska hiša propade, v kateri bero slabo čtivo. Kedo more opisati bedo, kojo napravljajo v delalski družini socialnodemokratična načela? Od kod to, da se tako množe zločini? Ako se nam bliža zločinec, groza nas je in nočemo nič z njim opraviti imeti: če pa največji hudodelnik na svetu spiše duhovito knjigo — potem mu je prost pristop do najboljših krogov. Ljudje so zvedavi, radovednost je žene; blagodušni ne slutijo nevarnosti. Z ognjem se igrajo, dokler ni silnega požara.

Večkrat je že poglavar sv. cerkve vernike opozoril na to nevarnost ter pozval katoliško inteligenco ali razumnike, naj širijo dobre knjige. Jako koristna je za Slovence družba sv. Mohora v Celovcu. Njene knjige naj v priprosti veznini polnijo kota naših sel-skih hiš; v salonih po mestih naj se pa zlato obrezo blišče v sobah-zasednicah. Berejo naj je stari in mladi; posebno še mladi. Potem, Slovenci ste izbrali svojim otrokom dobre tovariše in tovarišice — tudi te knjige bodo branile vaše otroke ne vere.

Župnik Alojzij Kummer.

Sv. Margareta Kortonska.

(Z 26 februarja.)

Velika izpokornica Margareta je vselej, kadar je jel omahovati njen trdni sklep, rekala sama

sebi: "Moje telo je tako dolgo služilo grehu, naj torej sedaj trpi zato post, bdenje in bičanje." V vseh stiskah in izkušnjavah je iskala pomoči in tolažbe pred svetim razpelom. Vsak dan se je goreče zahvaljevala Bogu, da jo je s svojo milostjo otel iz grešne propasti in jo privedel na pot pokore. Neprestano je trajal njen boj, neprenehoma je mrtvila svoje telo, neumorna je bila v molitvah in premišljevanju in zmagala je. — Ako hočeš doseči palmo zmage, okleni se križa, ljubi zatajevanje in molitev. L.

Izgledi vlečejo.

Dva častnika, stara prijatelja, sta se srečala na cesti. Bilo je v nedeljo. Eden je šel iz cerkve, od sv. obhajila, drugi po svojih opravkih. Kako je to, pravi tovariš, da si jel hoditi sedaj v cerkev, saj prej ni tako bilo? — "Veš kaj, prijatelj, je odgovoril ta, neki pridigar me je v tem oziru popolnoma izpreobrnul. Moja žena pa je ta pridigar. Že kakor dekle je bila pobožna. Spoštoval sem jo in ljubil, akopram moje življenje ni bilo kar nič podobno njenemu. V svojih pismih se je vedno podpisovala: Marijin otrok. Na tihem sem se smejal temu podpisu, ker nisem vedel, kaj da pomenja, vendar mi je všečeval ta podpis in neka sladkost me je navdajala, ko sem bral: Marijin otrok. Ko sva se vzela, ni opustila svojih pobožnih vaj. Rada je hodila v cerkev in pogostoma; ob tem pa ni nikoli opuščala svojih dolžnostij. Redko je izpregovorila o Bogu, a iz njenih očij sem bral, kako rada bi mi bila kaj povedala o njem. In če mi je vsled moje slabe navade ušla kaka kletvica, videl sem, kako je vselej prebledela in redoma je mokro postalo njeno oko. To je bilo vse. Kmalu se je zopet omilil njen obraz in bila je še bolj prijazna z menoj nego poprej. Nikoli mi ni rekla niti besedice, če tudi sem storil kaj slabega. Toda akopram mi ni očitala ničesar in me ni opominjala, pretreslo me je zmirom nekaj, če sem jo razžalil na kak način. Kadar sem jo gledal zjutraj in zvečer, ko je molila; ko sem videl, da je neki nebeški mir razlit čez njeno obličje,

takrat bi bil najraje padel na kolena in molil z njo. Toda sram me je bilo: sram vojaka-oficirja. Ob dnevih, ko je prišla od sv. obhajila, zdela se mi je, kakor angelj. Šest let je to trpelo. Mej tem sem že večkrat sklenil jo prositi, naj tudi meni pokaže oni vir sreče, iz katerega je sama zajemala tako obilno. A nisem storil. Po šestih letih, ko je zopet nekokrat vsa srečna prišla od mize Gospodove, se nisem mogel več ustavljati milosti božji in prosil sem jo, naj me pelje do svojega izpovednika. Solze veselja so jo oblile, ko je slišala mojo prošnjo. »Vedela sem,« je rekla, »da se enkrat izpreobrneš, saj sem toliko molila v ta namen.« — Od tistega časa je res vse drugače. Rad in vesel hodim v cerkev in na sv. obhajilo. »Pridi do naju in na svoje oči boš videl, kako sva srečna. Tako je pripovedoval častnik svojemu tovarišu.

Ali se je vresničel rek: »Besede mičejo, izgledi vlečejo« — tudi nad ostalim častnikom, ne vemo, da bi povedali. o. Hugon.

Romarjeva pisma.

V.

Port Said, 12. aprilja 1904.

Nemirno morje smo imeli iz Aleksandrije v Port Said. Z viharjem vred sta vplivali še dve drugi okoliščini, da je bila vožnja vsa drugačna nego zabavna. Prvič se nismo vozili po dnevu, nego po noči, kar dela potovanje po morju toliko bolj plašljivo. Drugič so nas spravili na parnik Kastor, ki se prištevava manjšim parnikom avstrijskega Lojda. Na malem prostoru se pa mnogo bolj čuti gibanje ladije, nego na velikem. Ako se brez prenehe potapljaš v globočino ter vzdiguješ iz nje, ni čuda, da postane glava omotična in da ribe dobivajo jedi. (Nekako po angleškem — slovenska eleganca je pa še to podobo težko zapisala.) Zdi se ti, da te nevidna moč povzdiguje v zrak in zopet spušča nazaj.

Bili smo prav na večerji, ko nas je posebno živahno pestoval Neptun. Miza in stoli so se vdajali, kakor da se pogreznejo za vselej. Toda ko se je vdrlo vse skupaj v naročje

morske furije, dvignil nas je val v novič na kviško. To se je pravilno in v enomer ponavljalo tje do polmoči. Sedaj doli, sedaj gori. Da na takem plesu jed ne diši, umeva se po sebi. Pomorščakom, vajenim teh ljubeznivosti, je šlo sicer isto tako v slast: še boljši tek pa so menda imeli zaradi tega, ker so videli nas vse vrtoglave. Morda so nam še privoščili na skrivnem, češ naj le poskusijo, kako se vozi po morju.

Proti jutru smo opazili obrise Port Saïda. Kmalu bi mislil, da je mesto potopljeno v vodi, kajti morje in suha zemlja imata skoro enako pianoto. Nikjer ni opaziti kakega griča, povsod sama ravnina. Pogled na obrežje je enakoličen. Vrh tega ima še ocean vmažano rumenkasto barvo, kar vpliva na popotnika toliko bolj otožno. Med Aleksandrijo in Port Saïdom se izlivajo namreč posamezni oddelki reke Nil v morje. Ti kalni dotoki dajejo vodi ono žalostno vnanjost, ki je podobna nebu, prevlečenemu s sivimi oblaki. Toda nebo se očisti ter pokaže zopet prijazno višnjevo lice, a morje tod okoli ima vedno isto motno površje.

Parobrod se je zasedral dober streljaj od mestnega nabrežja. Izvedeli smo, da ostanemo čez dan tukaj, in da se odpeljemo še le ob šestih zvečer dalje. Čeprav sem želel prejkoprej priti v Jeruzalem, bila mi je vendar po volji ta pomuda. Imel sem dovolj dobe za ogledovanje dolgočasnega, a vendar zelo važnega mesta.

Kako naj Ti naslikam Port Saïd v kratkih potezah? Množica najmanjših in največjih ladij, truma rujavih in črnih brodarjev ter nosačev v dolgih haljah, v pravokotju se križajoče ravne ulice, leseni hodniki v hišnih nadstropjih, v pritličju poslopij vse polno prodajalnic, po cestah mnogo kričečih barantačev, nad plitvimi strehami viharajoče zastave raznih konzulatov. Taka bi bila približna podoba te čudovite obmorske naselbine, v kateri žvenketajo francoski napoleondori in ruski rublji, angleški šteriingi in turški pijastri. Tu je v pravem pomenu besede hrumenje narodov, sestanek raznovrstnih ljudskih plemen in babilonska mešanica vseh mogočih jezikov. Da me prav razumeš, zadostovalo Ti bo svetovno znano ime Suez.

Pred letom 1869. je bila ondi, kjer stoji sedanje mesto Port Said, peščena ravnina brez vsakega rastlinstva. Lahko si misliš, koliko je stalo truda in stroškov, da so si iznad tal puščave vzdignile zgradbe, razvrščene na sedanjem, dobro obzidanem nabrežju. Toda kar je glavna stvar, kako ogromne svote je požrlo prekopavanje 162 kilometrov dolge zemeljske ožine med Suezem in Port Saidom! Ferdinand Lesseps se imenuje oni veliki francoski inženjer, ki se je polotil tega ogromnega dela. Zavistni Angleži ga niso zvali samo sleparja, temveč ga tudi ovi-rali v podjetju. Pogumni mož pa je vstrajal do konca ter srečno dovršil velikansko idejo. V Port Saidu, prav tam, kjer se začneja sueški prekop, stoji Lessepsov bronasti kip v telesni velikosti. Lesseps ima iztegneno roko, kazoč z njo po prekopu, kakor bi hotel reči: "Narodi, sedaj imate odprto široko vodno cesto med sredozemskim in rdečim morjem. Poprej Vas je morje ločevalo, sedaj Vas združuje. Istinito. Ako so hoteli priti v Azijo, morali so parniki nekedaj voziti okoli vse Afrike. Sueški prekop pa, ki je bil otvorjen leta 1869., jim okrajšuje vožnjo več nego za polovico. Na primer: Daljava iz Trsta v Bombay je iznašala po stari poti okoli Afrike 3576 morskih milj., po novi poti skozi sueški prekop iznaša le 1404 morskih milj. Ali ni to epohalen napredek? Tudi v zemljepisnem oziru se je izvršil vsled tega velik izpremen. Afrika je bila poprej polotok. Sedaj je otok, ker se ne drži več Azije. Pač velik otok!

Župnik Josip Lavtižar.

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

Župnija metliška, katero je, kakor rečeno, podaril koroški vojvoda Ulrik III. nemškemu redu, je jako stara. Že l. 1228. se omenja župnik Henrik, za pričo v onem vstanovnem pismu, v katerem je podredil novovstanovljeni črnomeljski župi, med drugimi tudi metliško župo (Henricus plebanus de Metlik). Župna cerkev je stala zunaj današnje Metlike,

poleg trga in se zvala »Alba-Bela. Pozneje je bila župnija premeščena k cerkvi sv. Nikolaja. Ko so l. 1720. turški roparji (hajduki) umorili semiškega prošta in župnika Matijo Stariho, premestil je red proštijo iz Semiča v Metliko.* Dogodek je sporočil na Dunaj in ga opisoval tako-le: Letos 17. julija (1720) sta bila semiški prošt Matija Stariha in njegov vikarij Ivan Jesen po kosilu v živahnem razgovoru. Ob tretji uri je prihitel v župnišče tamošnji učitelj in njima povedal, da prihaja od Smuke doli tolpa turških tolovajev. Predno sta se mogla zavarovati pred njimi, bili so roparji že v Semiču. Ogladali so si bili cerkev, kjer so eni že vse preobrnil, drugi pa mej tem vdrli v župnišče, ki je imelo s cerkvijo ob enem močno zidovje. Ob času turških navalov so znesli v ta tabor župljanj vse, kar bi ob dobi naglega napada ne mogli rešiti. Odprli so zaboje in skrinje, in si zbirali, kar so mislili odnesti, na obzidje pa so med tem postavili stražo, da bi jih branila pred ljudmi, ki so zvedevši o napadu hiteli na pomoč. Seveda je bila ta pomoč brez uspeha; niso jim mogli do živega, nego marsikateri izmed njih je padel zadet od krogel tolovajske straže. Prošt in vikarij sta hotela zbežati čez dvorišče na plano. Zapazili so ju in jima s puškami dali znamenje, naj jih počakata v župnišču. Vrnila sta se; na hodniku sta se ločila, da bi se posebej skrila pred siloviteži. Vikarij se je skril v peč in vrata zastavil z vsakojako kuhinjsko posodo. Kmalu je iz svojega skrivališča videl prošta, katerega so bili roparji pritirali v kuhinjo. Zanetili so ogenj, razbelili verige in kuhinjsko železje (Schierhaeken). S tem so ga hoteli vstrašiti in prisiliti, da jim izroči svoj denar, češ star duhovnik si je nabral obilo denarja. Zastonj jim je pravil, da to leto ni še ničesar poprodal, vino je še vse v kleti in torej ne more veliko imeti; kar pa ima, izroči jim rade volje, samo naj ga ne mučijo. Izročil jim je denar, a zdelo se jim je premalo. Kmalu so bili zopet v kuhinji, potegnili

* Hrovat „Zg. Kranj. mest“ navaja na str. 120. letnico 1753. ter zvezuje prošta Ivana Stariha menda z istim dogodkom.

so z njega obleko, ovili ga z razbeljeno verigo in obkladali z razbeljenim železjem. Milo jih je prosil in rotil pri Zveličarjevih presv. ranah in njegovi presveti krvi naj odjenjajo. »Moj ljubi vojvoda, nikar me tako ne mučite« — tako je prosil tolovajskega četovodjo. Vender se niso dali omečiti. Na verigi so ga odpeljali po vseh kotih v župnišču, v cerkvi in v obzidju po vseh hramih. Vrnili so se v kuhinjo in razjarjeni vsled namišljene trdovratnosti proštove začeli še s hujšimi mukami. Po tri ure trajajočem trpinčenju je imel še toliko moči, da jih je poprosil za malo časa, da pomoli za odpuščanje svojih pa tudi njihovih grehov, potem naj ga umore in store konec groznim mukam. »No, le brž opravi«, veli mu eden. Molčal je in molil; tolovaji pa so se med seboj posvetovali, kaj naj ž njim store. Nekateri so ga hoteli pustiti na živenu, drugi pa so se odločili za njegovo smrt. Eden je sprožil svoj samokres v njegovo levo sence, drugi pa mu odsekal s sekuro glavo. Iz kuhinje so drli v njegovo stanovanje in skriti Jesen je slišal, da je tolovaj ustavil tovariša in mu rekel: »To si zapomni, jaz nisem in ne morem biti kriv njegove smrti.«

Po štiriurnem ropanju, ob 128. zvečer so zapustili Semič. Dobro obloženi z bogatim plenom so odšli paroma proti Črnomlju, bilo jih je okoli 40; večina mladih, ogorelih, orjaških mož v turške podobni obleki. Pobrali so v cerkvi vse, kar se jim je zazdelo, le tobernakelj je ostal, ne da bi se ga bili dotaknili. V taboru in župnišču so pobrali tako do čistega vse, da se ni našla niti ena srajca v katero bi preoblekli svojega nesrečnega dušnega pastirja. Prošt v Metliki in župnik v Semiču je postal potem velikonedeljski župnik Tomo Hrovatin (umrl 13. aprila 1731, v 42. l. za mrtvoudom.)

Stara je metliška šola; mesto jo je imelo že sredi 16. veka. Znani so nam nekateri učitelji: Sebastijan Schwarz (1582), Jurij Stander, G. Grmek, Matija Kompare (1584).

Za časa turških navalov je mesto, kakor se razvida iz celotnega spisa »Bela Krajina v turški sili« silno trpelo. Vtrjevalo se je na vso moč, a prešibke so bile Turku vse utrdbe. Večkrat je v njej strašno gospodaril z ognjem

in mečem, in ne le jedenkrat ga popolno vpepelil. Poleg kuge (zlasti hude l. 1646), ki je obiskala mesto večkrat, jo je turška sila tako zdelala, da je le počasi se oddahnila od naporov tega časa in se povspela do sedanjega blagostanja.

Kaki dve uri hoda od Metlike proti jugozahodu leži sosednje belokranjsko mestice Črnomelj. Njega lega na vzvišeni skalni plošči kraškega značaja daje mestu lep celoten vtis. V lepem kolobaru se vije krog njega od severozapada sem Dobljičanka. Pod mostom se združuje z Lahinjo in obteka po globoki strugi kakor Črnomaljšica njega južno stran. Svoj čas je bila ona z obema pritokoma, ali bolj z obema stokama polna rakov. Račja kuga l. 1880, jih je vzela v Kolpi pri Metliki in naslednje leto (1881) so izginili tudi v nji. O obilici rakov radi pripovedujejo Črnomaljeci, da so gostilničarji okusno kuhane rake dajali gostom za nameček, kadar se je slednjim le izljubilo. Pod mestnim mlinom se mesto precej zoži. Ta ožina, ki jo tvori Črnomaljšica z Dobljičanko, je bila svoj čas presekana, tako se čuje med ljudstvom, mesto je imelo lice malega otoka. Voda in močno obzidje, strmo bregovje od najbolj nevarne južne in tudi zapadne strani je branilo mesto, da mu sovražna sila ni mogla z lepa do živega. V časih, ko smodnika še niso poznali, oziroma ga niso znali porabiti tako točno kakor dandanes, pač ni bilo težko mesta braniti.

(Dalje pride).

—r.

Iz sveta.

„Kolodvorski misijoni“ se vstanavljajo v novejšem času po velikih mestih. Sedaj delujejo na Dunaju, v Koloniji, Monakovem, Vratislavi, Berlinu, Düsseldorfu, Frankobrodu ob Majni, v Cahih, Bruselju, Lijonu, Marsiliji, Lucernu, Turinu, Madridu. V ta in druga velika mesta prihajajo z vlaki kmetiška dekleta iskat službe. Marsikatera izmed njih zajde precej na kolodvoru v zanjko brezvestnih židovskih agentov in izgubi najdražje, kar je prinesla s seboj iz domače hiše: poštenost. Da bi se v mesto prihajajoče

deklice obvarovale zapeljavanja, zato se snujejo kolodvorski misijoni. Na Dunaju so se lotile tega hvalevrednega posla odlične tretjerednice. Ene čakajo na kolodvorih prihoda vlakov; druge oskrbujejo došlim dekletom prenočišča za toliko časa, dokler ne stopijo v službo; zopet druge nabirajo denarne prispevke in poizvedujejo za službena mesta v poštenih družinah. K. B.

Koliko je katoličanov v Združenih državah ameriških? Najnovejši Catholic Directory naznanja, da je katoličanov 11.887.317 t. j. pravih dejanskih katoličanov — takih, ki so zapisani v zapisnikih verskih občin in ki plačujejo bogoslužni davek. Katoličanov po krstnem listu je 4 do 5 milijonov. Vrh tega se nahaja 7 do 8 milijonov katoličanov na Filipinskih otokih in na Portoriko. Vseh katoličanov je v Združenih državah krog petindvajset milijonov. Za katoličani so najštevilnejši metodisti, 8 do 9 milijonov duš jih je. Za brezverce se je proglašilo na poslednjem ljudstvenem števanju skoro polovica prebivalcev, namreč 40 milijonov. P. B.

Zrnje.

Sv. kri. Sv. Magdalena Paciška je nekoč na izpovedi videla v duhu, kako je tekla iz Jezusovih ran sv. kri na redovnice, ki so se izpovedovale. Očistila jih je madežev in napolnila z milostmi. Polna hrepenenja je zaklicala svetnica: Še na-me, o Gospod, še na-me! —

Še na-me, kristijan! o. Kazimir.

Junaška natančnost. Grof de Mornay je umrl 1. 18. . . v Parizu, v hotelu Souet. Z vso skrbjo mu je stregla v rastoči bolezni usmiljenka. Bila je dvaindvajsetletna samostanka nenavadne zunanosti. Solznih oči se je ozirala sedaj na bolnika sedaj na uro. Ura

je bila 8. zvečer. Odbila je potem 1/2 9. Tako se je vzdignila, sklonila še enkrat nad bolnika in težko, težko se odpravljala na odhod. Duhovnik klečeč ob postelji bolnika, jo je ustavljal: Ostanite vendar sestra, da zatisnete oči — očetu, ki vsak hip ugasne! »Ne,« je odgovorila, »moje redovno pravilo mi veva, da sem ob 9. uri v samostanu. Hudo, prehudo mi je iti od očeta, a dolžnost mi je nad vse. V zadnje je objela očeta, ki pa se te ločitve ni več zavedel in se je odstranila. Še isto noč je grof umrl. Ta usmiljenka je bila Lujiza grofica Mornay, nečakinja dalmatinskega vojvode. — Z evangeljsko srčenostjo se je ločila bila od doma in od bogastva. Stotisoč frankov letnih dohodkov je popustila in se zaročila z uboštvom. Saj veli evangelij: Za tega voljo človek zapusti očeta in mater. (Mark. 10. 7.) L. P.

Znati se mora. Naša nepozabna ranjka cesarica Elizabeta je šla nekoč v spremstvu ene svojih dvornih dam na deželo se izprehajati. Na potu je srečala deklici, ki sta se ji pridružili. Cesarica je dala vsaki nekaj sladkarij in sreberen trdnjak. Otroka sta venomer govorila in to in ono popraševala, kakor da bi jima bila dobra gospa popolnoma neznana. Temu pa ni bilo tako. Ko so prišli do cilja, rekla je cesarica: »Sedaj pa z Bogom, dobra otroka, le pojdita domov in pridna bodita!« In deklici se oglasite: Z Bogom, gospa cesarica!« — »Ste me li poznali?« vpraša začunjeno Elizabeta. »Da!« pravite deklici. »In zakaj ste povedali to še le sedaj?« — Starejša se je odrezala: »V nas pravijo, da človek boljše izhaja, če se neumnega naredi.« Visoki gospe ste se prepričale prebrisanosti naroda in žal, da tudi malega samopridja. Vendar ste se smejali iz sreča: še bolj pa ste se smejali deklici, ker ste imeli v roki lepa svetla trdnjaka. F. G.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi polt in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 kron, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blažnik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.